

William Saroyan (1908 – 1981): Tracyho tygr (1951)

Struktura zkoušky:

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, umělecký směr / tvůrčí skupina, literárněhistorický kontext, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje); 2. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

3. Námět, témata, hlavní motivy; 4. Zvláštnosti kompozice;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti.

Když bylo Tracymu jednadvacet, odjel i se svým tygrem do New Yorku a nastoupil práci u Otto Seyfanga, dovozce kávy, ve Warrenově ulici v centru Washingtonova tržiště. (...)

Jednoho dne zašel Tracy za svým nadřízeným, panem Valorou, aby s ním promluvil o své budoucnosti.

"Chci se stát ochutnávačem," řekl mu. (...)

"Co víš o ochutnávání kávy?" ptal se Valora.

"Mám rád kávu," řekl Tracy.

"Co víš o ochutnávání kávy?" opakoval Valora svou otázku. (...)

"Když byla káva dobrá, poznal jsem to," řekl Tracy. "Když byla špatná, poznal jsem to taky."

"Jak jsi to poznal?"

"Podle chuti."

"Máme tři ochutnávače: Nimma, Peberdyho a Ringerta," řekl Valora. "Jsou už u firmy pětadvacet, pětatřicet a jednačtyřicet let. Jak dlouho pracuješ ty u Otto Seyfanga?"

"Čtrnáct dní."

"A chceš se stát ochutnávačem?"

"Ano."

"Za čtrnáct dní práce u firmy se chceš dostat až na samý vrchol žebříčku?"

"Ano."

"Nechce se ti čekat, až na tebe přijde řada?"

"Ne, pane. Nechce."

V tu chvíli vstoupil do Valorovy kanceláře sám Otto Seyfang. Valora vyskočil ze židle, ale Otto Seyfang, sedmdesátiletý muž, který si na žádné vyskakování nepotrpěl, řekl: "Jen zůstaňte sedět, Valora! A pokračujte!" (...)

"Tenhle nový člověk přišel žádat o místo ochutnávače."

"Pokračujte!" (...)

"Za pouhých čtrnáct dní chceš dostat místo, na které museli Nimmo, Peberdy a Ringert čekat dvacet, pětadvacet a třicet let? Je to tak?"

"Ano, pane."

"Jen tak si přijdeš k firmě a hned chceš tu nejlepší práci?"

"Ano."

"A o ochutnávání kávy víš taky všechno, že?"

"Ano."

"Jak tedy chutná dobrá káva?"

"Jako káva."

"Jak chutná *prvotřídní* káva?"

"Jako dobrá káva."

"V čem je rozdíl mezi *dobrou* a *prvotřídní* kávou?"

"V reklamě," odpověděl Tracy.

Valora se obrátil k Otto Seyfangovi, jako by chtěl říct: Co mám s tím chytrolínem přivandrovalým dělat? Ale Otto Seyfang ho nepovzbudil, jen čekal, co se bude dít dál.

"V oddělení ochutnávačů není volné místo," řekl Valora.

"Kdy tam bude volné místo?" zeptal se Tracy.

"Ne dřív, než umře Nimmo," řekl Valora...

"Nimmo přece ještě neumře," řekl Tracy.

"Řeknu mu, aby si pospíšil," zasmál se Valora.

"Nechci, aby pospíchal."

"Ale jeho místo chceš!"

"Ne, pane," řekl Tracy. "Chci, aby v oddělení byli čtyři ochutnávači."

"A ty chceš být tím čtvrtým?" žasnul Valora. "A ne Shively, který je teď první v pořadí?"

"V jakém pořadí?"

"V pořadí těch, kteří čekají na místo ochutnávače" řekl Valora. "Chceš předběhnout Shivelyho?"

"Nechci nikoho předběhnout," řekl Tracy. "Chci být mimo jakékoli pořadí přijatý do oddělení ochutnávačů, protože *umím* ochutnávat kávu a poznám, kdy je dobrá."

"Opravdu?"

"Ano."

"Odkud jsi?" zeptal se Valora.

"Ze San Franciska," řekl Tracy.

"Proč se tam vlastně nevrátíš?" Valora se obrátil k Otto Seyfangovi.

"To by asi bylo nejlepší, že ano, pane šéf."

Valora ani Otto Seyfang nevěděli, že za Tracyho mluví tygr. Mysleli si, že tak mluví Tracy sám. Zpočátku Otto Seyfanga napadlo, že by mohl udělat něco překvapujícího, tak jako to kdysi viděl na divadle. Překvapujícího pro Valoru a snad i pro toho kluka. Jenže pak to zavrhl. (...) Jen proto, že kluk odněkud z Kalifornie dokáže pohotově odpovídat na imbecilní otázky, být to v nějakém tom uměleckém kuse, už by mu člověk měl dát, o co si řekne, a něco z něj udělat. Ale co je *doopravdy* zač? Je to kafař? Žije kávou, dýchá kávou? Kdepak. Fiškus je to, nic víc.)

II. Nebeletristický text:

A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;

B. Jazykové apod. zvláštnosti.

Martin Hilský (*1943): Proč má William Saroyan tygry rád (1980)

William Saroyan má tygry rád a rád o nich píše. Zároveň však s nimi má jisté potíže.

Jak se u Saroyana stávají černí panterci, tygry? Zrovna tak, jako se v jeho knihách stává všechno. William Saroyan si vymýšlí. Každý spisovatel si vymýšlí, ale Saroyan si vymýšlí trochu víc a trochu jinak než ostatní američtí spisovatelé. Snad je to tím, že je rodem Armén a že píše, jak sám říká, "anglickým jazykem, o americké zemi a o arménské duši". (...)

Typický saroyanovský hrdina je chlapec či mladík, který se ocitá v nesnázích, protože něco stále hledá. Nezáleží na tom, zda je to tygr nebo něco jiného. (...)

Svět Williama Saroyana je především snovým, neskutečným světem, ale téměř vždy u něho nalezneme svébytný, více či méně nadsazený komentář o Americe jeho dnů. Novelka Tracyho tygr je například také výsměchem bulvárnímu, senzacechtivému tisku, reklamě, americkému byznysu, zkrátka je nejen básnickou extravagancí, ale také groteskní satirou. (...)

Druhý text je esej – doslov ke knize. Při vší velké úctě k autorovi (čím je znám především?) najdete v Tracyho tygrovi ještě další (skryté) významy Saroyanova příběhu. Charakterizujte hlavní postavu (v čem je Laura stejná a v čem jiná?). Kdo všechno v ukázce má tygra? Co to ten tygr vlastně je? Proč zrovna tygr?

Najděte v úryvku z novely pasáže, v nichž je koncentrován smysl příběhu.